Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

polska pomoc

Biuro Pełnomocnika Rządu
ds. Osób Niepełnosprawnych

პოლონეთის გამოცდილება შშმ პირთა უფლებების შესახებ კონვენციის რატიფიკაციასთან დაკავშირებით

ნაწილი I
წინადადება რატიფიკაციის შესახებ

წინადადება რატიფიკაციის შესახებ

- კონვენციას ხელი მოეწერა 2007 წლის 30 მარტს (კონცენციის ხელმოწერისათვის გახსნის დღე)
- კანონის შესაბამისად, კონვენციის რატიფიკაციის შემდეგ მისი ძალაში შესვლისათვის სავალდებულოა პოლონეთის რესპუბლიკის სეიმის მიერ თანხმობის გამოცხადება

წინადადება რატიფიკაციის შესახებ

- პოლონეთის ნაციონალური საკანონმდებლო ბაზის ანალიტიკური შესწავლა დაწყებული იყო შრომის და სოციალური პოლიტიკის სამინისტროს მიერ ჯერ კიდევ კონვენციის ხელმოწერამდე. მანამდე, 2007 წლის მარტში ითარგმან კონვენცია პოლონურ ენაზე.
- უწყებათაშორისო კონსულტაციების შედეგად, სამუშაო თარგმანი ვერიფიცირებული იყო 2008 წლის მარტში , რომლის საფუძველზეც მომზადდა პუბლიკაცია „ პოლონური გამოცდილება შშ პირთა კონვენციასთან დაკავშირებით“ (გამოცემული ფონდი „რეგიონალური განვითარების ინსტიტუტის“ მიერ, 2008 წლის მარტში)

წინადადება რატიფიკაციის შესახებ

- პუბლიკაცია გამოიცა ორი ორი პროექტის ფარგლებში, რომელიც დაფინანსდა შშმ პირთა რეაბილიტაციის სახელმწიფო ფონდის მიერ, პროგრამის " პარტნიორი III" ფარგლებში :
  - **პროექტის „დისკრიმინაციის შავი წიგნი - ინფორმაციული კამპანია UNCRPD განხორციელების მხარდასაჭერად"** ფარგლებში შესაწავლილი იქნა არსებული პორბლემები (ფონდ „რეგიონალური განვითარების ინსტიტუტის")
  - **პროექტი - „ კამპანია შშმ პირთა პირობების გაუმჯობესების მხარდასაჭერად,პოლონეთის კანონმდებლობის კონვენციის რატიფიცირებისათვის მომზადების მიზნით"** , განხორცილებული იქნა შშმ პირთა პოლონეთის ფორუმის მიერ(ამ პროექტის შედეგად შემუშავდა ცვლილებათა პაკეტი)

წინადადება რატიფიკაციის შესახებ

- პუბლიკაციაში აღწერილი მდგომარეობა მხედველობაში იქნა მიღებული შრომისა და სოციალური სამინისტროს მიერ ჩატარებული ანალიტიკური სამუშაოს დროს, რომელიც მიმდინარეობად სხვა სამინისტროებთან თანამშრომლობის პირობებში, კონვენციის შესაძლო ინტრეპრეტაციის მიზნით. ასევე, პოლონეთის კანონდებლობის კონვენციასთან შესაბამისობის დადგენასთან დაკავშირებით და იმ ღონისძიებათა განსასაზღვრის მიზნით, რისი გაკეთება სავალდებულოა ამის აღმოსაფხვრელად.
- ანალიტიკური სამუშაოს ჩატარებისას მხედველობაში იქნა მიღებული 2009 წლის ოქტომბრის კომიტეტის „მითითებები დოკუმენტის შშმ პირთა კონვენციის განხორციელების თაობაზე წარდგენასთან დაკავშირებით " , გათვალისწინებული კონვენციის 35- ე მუხლის 1 პუნქტით (გამოქვეყნდა/ CRPD/C/2/3 , 2009 წლის 18 ნოემბერს).

წინადადება რატიფიკაციის შესახებ

- 2008- 20011 წწ. ჩატარებული ანალიზის ფარგლებში მოხდა 249 მოქმედი დოკუმენტის შესწავლა- ძირითადად, კანონების და განკარგულებების;
- ანალიზის შედეგები გამოქვეყნდა „საჯარო ინფორმაციის ბიულეტენში“, 2011 წლის აპრილი;
- შედეგები გამოყენებულ იქნა რატიფიკაციის შესახებ წინადადების პროექტის მომზადებისას, რომელიც წარდგენილი იყო განსალხილველად მინისტრთა კომიტეტის წინაშე 2011 წლის 17 აგვისტოს სხდომაზე;
- ფინანსთა სამინისტროსთან დატებითი მოლაპარაკებების ჩატარების გამო აღნიშნული დოკუმენტის განხილვა შეჩერებული იყო

წინადადება რატიფიკაციის შესახებ

- რატიფიკაციას მხარი დაუჭირეს საზოგადოებრივმა პარტნიორებმა და შშმ პირთა ორგანიზაციებმა.
- ორგანიზაციები აქტიურ მონაწილეობას იღებდნენ რატიფიკაციის ყველა ეტაპზე: მომზადების, ანალიზის და სხვა.

წინადადება რატიფიკაციის შესახებ

- კონვენციის რატიფიკაციის საკითხი დადგა იმ დროს, როდესაც დადგინდა, რომ პოლონეთის სამართალით გარანტირებულია მისი გამოყენება (დანერგვა);
- გამონაკლისი –კონვენციის 2 დებულება: პ.4, მ. 12, ასევე პ.1ა, მ. 23, ქორწინებაში შესვლასთან დაკავშირებით

წინადადება რატიფიკაციის შესახებ

დათქმა და განცხადება ინტერპრიტაციის თაობაზე

რატიფიკაციის პროცესი, რომ არ შეფერხდეს, აღნიშნული დებულებებთან შეუსაბამობის გამო, განისაზღვრა, რომ კონვენციის რატიფიცირება მოხდება შემდეგი დოკუმენტების გათვალისწინებით:

- **განხადება ინტერპრიტაციის თაობაზე-** დაკავშირებულია ქმედუუნაროდ ცნობის ინსტიტუტთან ;
- **დათქმა** - ფსიქიკური აშლილობის ან გონებრივი განვითარების შეზღუდვის მქონე პირთა ქორწინებაში შესვლის საკითხი.

წინადადება რატიფიკაციის შესახებ

დათქმები:

ახალი: «კონვენციის 23-ე მუხლის 1 პ. ითვალისწინებს შშმ პირთა ქორწინების უფლებას, ოჯახის შექმნაზე, თავისი ნების და ორივე პირის თანხმობის საფუძველზე. პოლონეთის სახელმწიფო კონვენციის 46 - ე მუხლის საფუძველზე იტოვებს უფლებას არ გამოიყენოს კონვენცის 23-ემუხლის 1 ‘ა ‘ პუნქტის დებულებები მანამდე, სანამ შესაბამისი ცვლილებები არ შევა ეროვნულ საკანონმდებლო სისტემაში.

დათქმის გაუქმებამდე ფსიქიკური აშლილობისა და გონებრივი განვითარების შეზღუდვის მქონე პირი ვერ შეძლებს ქორწინების უფლების გამოყენებას, თუ სასასამართლოს მიერ არ იქნება გაცემული თანხმობა და განხილვის შედეგად არ დადგინდება, რომ მისი ჯანმთრელობის მდგომარეობა ხელს არ შეუშლის მეუღლეთა და მშობლის უფლება-მოვალეობების შესრულებას ან თუ აღნიშნული პირი არ იქნება ქმედუუნაროდ აღიარებული .

აღნიშნული გამომდინარეობს „საოჯახო და სამეურვეო კოდექსის“ 1964 წლის 25 თებერვლის კანონიდან, მე-12 მუხლი, პ.1.(„საკანონმდებლო დღიური“, #9, 59, შეცვლილი ვერსია)

წინადადება რატიფიკაციის შესახებ

დათქმა:

ძალაში დარჩა*:

«პოლონეთის სახელმწიფო აღიარებს, რომ 23-ე მუხლის პ. 1 ბ და 25-ე მუხლი არ უნდა იყოს ინტერპრიტირებული, როგორც ორსულობის ხელოვნურ შეწყვეტის უფლება ან როგორც მითითება სახელმწიფოსთვის აღნიშნული უფლების ხელმისაწდომობის თაობაზე, გარდა შემთხვევებისა, როდესაც აღნიშნული ერონული კანონმდებლობაში მკაფიოდ არის განსაზღვრული

* დათქმა ფეხმძიმობის ხელოვნურ შეწყვეტის თაობაზე , წარდგენილი იყო 2007 წლის მარტში, კონვენციის ხელმოწერისათანავე

წინადადება რატიფიკაციის შესახებ
ინტეპრეტაცია:

«პოლონეთის სახელმწიფო აცხადებს, რომ ინტერპრეტაციას დაექვემდებარება კონვენციის მე-12 მუხლი, რომლითაც დაშვებულია ქმედუუნაროდ აღიარება ეროვნულ კანონმდებლობაში მითითებული გარემოებების საფუძველზე და კანონით განსაზღვრული წესით, რის შესახებ 12 -ე მუხლის მე-4 პუნქტში არის აღნიშნული (როდესაც ადამიანი,ფსიქიკური აშლილობის, გონებრივი განვითარებს შეზღუდვის ან სხვა სახის ფსიქიკური დაავადების გამო პასუხს ვერ აგებს საკუთარ ქმედებებზე.)

წინადადება რატიფიკაციის შესახებ

2012 წლის 27 მარტი მინისტრთა კომიტეტი:

- განიხილა წინანადება კონვენციის რატიფიკაციის თაობაზე;
- მიიღო დადგენილება კონვენციის რატიფიკაციის საკითხის განხილვასთან დაკავშირებით

➢ *აღნიშნული წინადადება არ უკავშირდება კონვენციის ფაკულტატური ოქმის რატიფიცირების საკითხს.*

წინადადება რატიფიკაციის შესახებ

- 2012 წლის 27 აპრილს ჩატარდა შეხვედრა, რომლის დროსაც წინადადება რატიფიკაციის შესახებ მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის მიერ წარდგენილი იქნა პოლონეთის სეიმის წინაშე;
- 2012 წლის 15 ივნისს პოლონეთის რესპუბლიკის სეიმის მიერ მიღებული იქნა კანონი რატიფიკაციის შესახებ. შემდგომში,2012 წლის 26 ივლისს, აღნიშნული კანონი ხელმოწერილია პრეზიდენტის მიერ და 2012 წლის 2 აგვისტოს გამოქვეყნდა „საკანონმდებლო დღიურში“;
- 2012 წლის 6 სექტემბრის ცერემონიაზე პოლონეთის პრეზიდენტის მიერ ხელმოწერილი იქნა რატიფიკაციის შესახებ დოკუმენტი;
- 2012 წლის 25 სექტემბერს დოკუმენტი რატიფიკაციის შესახებ წარადგინეს გაეროს გენერალურ მდივანს ნიუ-იორკში

ნაწილი II
კონცენციის ადგილი პოლონეთის სამართლებრივ სისტემაში

კონვენცია პოლონეთის სამართალში

- **კონვენცია შევიდა ძალაში 2012 წლის 25 ოქტომბერს** (კონვენციის ძალაში შესვლის თარიღი იმ ქვეყნების მიმართებაში , ვის მიერ რატიფიკაცია მოხდა 2008 წლის 3მარტის შემდგომ პერიოდში,ინიშნება კონვენციის 45-ე მუხლის პ. 2 საფუძველზე, მე-30 დღეს, ქვეყნის მიერ რატიფიკაციის დოკუმენტის წარდგენის შემდეგ).
- რატიფიცირებული კონვენცია შევიდა ძალაში პოლონეთის რესპუბლიკის „ საკანონმდებლო დღიურში“ გამოქვეყნების შემდეგ; გამოქვეყნდა რატიფიციკაციის ტექსტი ინგლისურ და პოლონურ ენებზე, ასევე, მთავრობის განცხადება კონვენციის სავალდებულო ხასიათის თაობაზე, იმ ინფორმაციის მითითებით, თუ რომელი სახელმწიფოს მიერ და როდის იქნა აღნიშნული კონვენცია რატიცირებული.

კონვენცია პოლონეთის სამართალში

- რატიფიცირებული საერთაშორისო ხელშეკრულება , „საკანონმდებლო დღიურში“ გამოქვეყნების შემდეგ, გამოიყენება იშუალოდ, თუ მისი გამოყენება არ არის დაკავშირებული კანონის გამოცემასთან (კონსტიტუციის 91- ე მუხლი, პ.1)
- საერთაშორისო ხელშეკრულებას, რატიფიცირებული წინასწარი შეთანხმების საფუძველზე, უპირატესი ძალა გააჩნია კანონის მიმართებაში, თუკი საერთაშორისო ხელშეკრულებასთან აღნიშნული კანონი შეუსაბამობაში მოდის . (მუხლი 91, პ.2).
- პოლონეთში კონვენციის განხორციელებაზე და მის შესრულებაზე პასუხისმგებელია როგორც სააღსრულებო, ასევე, სასამართლო სახელისულებო შტო. სასამართლოები და ტრიბუნალები, მართმსაჯულების განხორციელებისას, ვალდებულნი არიან დაიცვან პოლონეთის რესპუბლიკისათვის სავალდებულო საერთაშორისო სამართალი

(პოლონეთის რესპუბლიკის კონსტიტუციის მე- 9 მუხლი)

კონვენცია პოლონეთის სამართალში

- კონვენციის შესრულება სამინისტროებს და სხვა უწყებებისათვის არის დავალებული, მათი კომპეტენციის შესაბამისად;
- ამოცანების ნაწილის შესრულება, კანონების საფუძველზე განსაზღვრული, შესრულებული იქნება თვითმართველობის სტრუქტურული ტერიტორიული ყველა დონის ორგანოების მიერ, მათი კონპეტენციის შესაბამისად;
- კონვენციის დებულებათა განხორციელებისათვის სავალდებულოა არა მხოლოდ ცენტრალური ადმინისტრაციის მონაწილეობა, ასევე, ტერიტორიული თვითმართველობის სტრუქტურებისა და სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობა, არასამთავრობო შშპ პირთა ორგანიზაციების ან მათ სასრგებლოდ მოქმედი ორგანოზაციების ჩათლით.

კონვენცია პოლონეთის სამართალში

- კონვენციის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი სამთავრობო **საკონტაქტო ერთი ან მეტი რგოლის** შექმნის ვალდებულება გამომდინარეობს კონვენციის მე-33 მუხლიდან. აღნიშნული ვალდებულება ვრცელდება, ასევე, **კონვენციის შესრულებაზე დამოუკიდებელი სამონიტორინგო სისტემის შექმნაზე** (ამოცანები-კონვენციის პოპულარიზაცია, დაცვა და კონვენციის შესრულების მონიტორინგი)
- კონვენციის ხელშემკვრელ მხარე- სახელმწიფოს შეუძლია დაადგინოს ან გამოიყოს **სამთავრობო საკოორდინაციო მექანიზმი** (მთავრობის ფარგლებში)- კონვენციის განხორციელებასთან დაკავშირებული ყველა სახის ღონისძიებების განხორციელების ხელშესაწყობად.

კონვენცია პოლონეთის სამართალში

- კონვენციის შესრულების კოორდინაციას ახორციელებს შრომისა და სოციალური პოლიტიკის მინისტრი, **საკონტაქტო რგოლის** სახით**.**
- გარდა ამისა, მინისტრის ვალდებულებაში შედის კონვენციის მოთხოვნათა შესრულების თაობაზე **ანგარიშის** წარდგენა- წესი, გათვალისწონებულია ყველა სხვა კონვენციების მიმართებაში, სადაც ასახულია სოციალური უფლებები.
- სამთავრობო ანგარიშების შედგენა ხდება სხვა შესაბამის სამინისტროებთან შეთანხმებით, თანამშრომლობის პირობებში. ასევე, ექვემდებარება საჯარო განხილვებს საზოგადოებრივ პარტნიორებისა და შშმ პირთა არასამთავრობო ორგანიზაციების თანდასწრებით.

კონვენცია პოლონეთის სამართალში

- ანგარიშების წარდგენის ვალდებულება წარმოიშვება კონვენციის 35- ე მუხლის საფუძველზე: სახელმწიფო ვალდებული არის წარდადგინოს **პირველი ანგარიში კონვენციის ძალაში შესვლიდან 2 წლის განმავლობაში** და შემდგომში **რეგულარულად (ერთხელ ყოველ 4 წელიწადში)** მიაწოდის ინფორმაცია კონვენციის მოთხოვნათა შესრულების თაობაზე.
- (ანგარიში იხილება კომიტეტის მიერ, რომელიც შედგება დამოუკიდებელ ექსპერტებისაგან. კომიტეტის ფორმირების წესი განსაზრვრულია კონვენციის 34- ე მუხლის საფუძველზე)

კონვენცია პოლონეთის სამართალში

- დამოუკიდებელი მონიტირინგის ჩატარების ვალდებულება უნდა დაეკსიროს მოქალაქეთა უფლებათა დამცველს - ობმუდსმენს (**Уполномоченному по делам граждан)**, რომელიც უნდა იყოს დამოუკიდებელი(ე.წ. „პარიზის პრინციპები“, რომლის მიხედვითაც განისაზღვრება ადამიანის უფლებათა დასადაცვად და პოპულარიზაციისათვის შექმნილი ეროვნული ინსტიტუტების სტატუსი და ფუნქციონირების წესი)
- აღნიშნული დამველი უფლებამოსილი გახდება შესაბამის კანონში ცვლილებათა შეტანის შემდეგ. ასევე, საჭიროა მისი ბიუროს შტატის გაზრდა 4 საშტატო ერთეულით და დამატებითი სახსრების გამოყოფა-დაკისრებული ამოცანების განხორციელებისათვის.

კონვენცია პოლონეთის სამართალში

მოქალაქეთა უფლებათა დამცველის ახალი ამოცანები თან უნდა იყოს :

- პრევენცია და მონიტორინგი;
- ინტერვენცია;
- ინფრომაციის გავრცელება;
- პოპულარიზაცია.

რაც მიზნად ისახავს სამოქალაქო საზოგადოების მონაწილეობას მონიტორინგის ჩატარების პროცესში, მათ შორის, არასამთავრობო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობას, ვინაიდან კონვენციის 33-ე მუხლის მე-3 პუნქტის ფარგლებში სავალდებულოა სამოქალაქო საზოგადების ჩართულობა შშმ პირთა და მათი ორგანიზაციების სახით.

კონვენცია პოლონეთის სამართალში

- გარდა სამთავრობო ანგარიშებისა, ასევე გათვალისწინებულია „ჩრდილოვანი“ ანგარიშის წარდგენაც (ინგლისურად.: *„shadow report”).*
- აღნიშნული ანგარიში მზადდება არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ, კონვენციის შესრულების პროცედურის განხორციელების შედეგად.

კონვენცია პოლონეთის სამართალში

- პოლონეთში შშმ პირთათვის კონსტიტუციის დებულებებით გარანტირებულია სოციალური, ეკონომიკური სამართლებრივი დაცვა. აღნიშნული გარანტია ასევე საფუძვლად უდევს სხვა კანონქვემდებარე საკანონმდებლო აქტებს, რისი მოქმედება ვრცელდება სხვადასხვა სფეროებზე;
- კონვენციის რატიფიკაცია ხელს უწყობს შშმ პირთა უფლებათა შესახებ შესაბამისი დებულებათა განხორციელებას და მათი მდგომარეობის გაუმჯობესებას

კონვენცია პოლონეთის სამართალში

- ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებათა მიმართებაში აღნიშნული შესაძლებელია განხორციელდეს სახელმწიფოებრივი შესაძლებლობათა მიხედვით, ვინაიდან კონვენციის მე-4 მუხლიდან გამომდინარეობს, რომ მონაწილე ქვეყანა ვალდებულია მიმართოს ყველა საჭირო ზომებს, რათა მიღწეული აღმოჩნდეს შშმ პირთა უფლებათა დაცვა.

კონვენცია პოლონეთის სამართალში

- **პოლონეტის რესპუბლიკის სეიმის 1997 წლის 1 აგვისტოს დადგენილება - შშმ პირთა უფლებათა ქარტია:**
  - ქარტიით დამტკიცებულია შშმ პირთა უფლება დამოუკიდებელ და აქტიურ ცხოვრებაზე. აღნიშნული დოკუმენტი, ასევე, მოიცავს დისკრიმინაციის აკრძალვას და განსაკუთრებულ უფლებათა ჩამონათვალს (შედგება 10 პუნქტისგან);
  - პოლონეთის რესპუბლიკის მთავრობა და მუნიციპალიტეტი მიწოდებულია (დაავალდებულია) განახორციელოს საქმიანობა აღნიშნული უფლებათა დასაცავად;
  - პოლონეთის მთავრობა ვალდებულია ყოველწლიურად , 30 ივნისის ვადამდე, წარადგინოს ინფორმაცია იმ ღონისძიებათა შესახებ, რომე;იც განხორციელდა შშმ პირთა მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით.